

ตลาดทุเรียนโลกและการส่งออกทุเรียนผลสดของไทย¹

สมพร อิศวิลานนท์²

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การส่งออกทุเรียนของไทยได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้านหนึ่งเป็นผลจากการขยายตัวของอุปสงค์การบริโภคทุเรียนในตลาดการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะจากตลาดการนำเข้าของจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ส่งผลต่อการปรับตัวของราคาทุเรียนทั้งในตลาดส่งออกและตลาดภายในประเทศ ราคาที่ปรับตัวสูงขึ้นได้สร้างแรงจูงใจต่อการขยายพื้นที่การเพาะปลูกและผลผลิตทั้งในประเทศไทยและในแหล่งผลิตทุเรียนดั้งเดิมดังเช่น ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ อีกทั้งยังมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกไปในแหล่งผลิตใหม่ๆ เช่น ประเทศกัมพูชา เวียดนาม และเมียนมา โดยในปีนี้อาจคาดว่าอุปทานผลผลิตทุเรียนของโลกจะขยายตัวเพิ่มขึ้น

การระบาดของโรคติดต่อโควิด-19 ซึ่งเริ่มต้นจากเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีนและได้แพร่กระจายสร้างภาวะวิกฤตทั้งในประเทศจีนและรวมถึงภูมิภาคต่างๆของโลก ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมต่างๆในโซ่อุปทานการผลิตและการบริโภคสินค้าต่างๆต้องชะงักตามไปด้วย เนื่องจากตลาดจีนเป็นตลาดส่งออกสำคัญของทุเรียนไทยโดยประมาณว่าเกือบร้อยละ 60% ของอุปทานส่งออกได้ส่งออกโดยตรงไปยังประเทศจีน ในสภาวะการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ยังไม่มียุติลงได้ในเร็ววันนี้ ในขณะเดียวกัน ฤดูการเก็บเกี่ยวทุเรียนของไทยก็กำลังจะมาถึงในอีก 1-2 เดือนข้างหน้า ทำให้เป็นที่วิตกกังวลว่าตลาดส่งออกทุเรียนของไทยจะถูกกระทบอย่างรุนแรงโดยเฉพาะตลาดส่งออกไปยังจีน เนื่องจากโซ่อุปทานการส่งออกถูกตัดทอนลง และจะสร้างความเสียหายต่อเกษตรกรและเศรษฐกิจท้องถิ่นตามมา

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตลาดการค้าทุเรียนของโลก รวมถึงการผลิตและการส่งออกทุเรียนผลสดของไทยไปยังตลาดสำคัญๆและรวมถึงตลาดนำเข้าของจีน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับภาคีหุ้นส่วนในเวทีเสวนา ที่จัดขึ้นโดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติร่วมกับสถาบันคลังสมอง

ตลาดการค้าทุเรียนของโลก

ปริมาณอุปทานผลผลิตทุเรียนสดของโลกมีประมาณ 2.2 ล้านตัน³ ในปี 2559 ตลาดผู้บริโภคภายในประเทศของแต่ละประเทศผู้ผลิตมีบทบาทสำคัญในการรองรับอุปทานผลผลิตภายในประเทศผู้ผลิตนั้นๆ โดยเฉพาะผลผลิตทุเรียนในประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งมีสัดส่วนการใช้ผลผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศเกินกว่าร้อยละ 90 ทั้งนี้เพราะระบบการผลิตทุเรียนของอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ยังขาดการ

¹ บทความนี้สำหรับใช้ประกอบในเวทีเสวนา “รวมพลังฝ่าวิกฤตการส่งออกทุเรียนไทยไปยังตลาดจีน” จัดโดย สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) วันที่ 9 มีนาคม 2563

² นักวิชาการอาวุโส สถาบันคลังสมองของชาติและผู้ประสานงาน สำนักประสานงานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย สถาบันคลังสมองของชาติ

³ สมพร อิศวิลานนท์ (2562) สถานการณ์การผลิตและการบริโภคทุเรียนของโลกและการส่งออกทุเรียนไทย

จัดทำมาตรฐานการผลิตและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว ส่วนเวียดนามนั้นประมาณว่าผลผลิตทุเรียนของเวียดนามร้อยละ 45 ใช้บริโภคภายในประเทศและอีกร้อยละ 55 เป็นการค้ำตามชายแดนที่ติดกับจีน การที่เวียดนามมีชายแดนที่ติดกับจีน การส่งออกทุเรียนของเวียดนามส่วนหนึ่งจึงเป็นการนำเข้าจากไทยและ re-exported ผ่านด่านทางชายแดนตอนเหนือของเวียดนามเข้าไปยังประเทศจีน ในกรณีของมาเลเซียได้มีนโยบายการพัฒนาพันธุ์ทุเรียนมาอย่างต่อเนื่อง และรวมถึงการที่มาเลเซียได้หันมาให้ความสำคัญกับระบบการเพาะปลูกทุเรียนเพื่อการส่งออกมากขึ้น พร้อมกันนี้ได้มีแผนพัฒนาการผลิตทุเรียน ภายใต้ Malaysian National Agro-Food Policy (2011 - 2020)⁴ อีกทั้งยังจัดให้มีหน่วยงานกลางส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรของมาเลเซีย (Federal Agricultural Marketing Authority: FAMA) ซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติในการกำกับและพัฒนาโซ่อุปทานสินค้าทุเรียนของมาเลเซียเพื่อให้เกิดการขยายตัวในตลาดส่งออก

ไทยเป็นประเทศที่มีสัดส่วนทางการตลาดส่งออกทุเรียนผลสดสูงถึงร้อยละ 70 ส่วนของการใช้ผลผลิตทุเรียนเพื่อการบริโภคภายในประเทศมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 30 การที่สวนทุเรียนไทยได้เข้าสู่ระบบมาตรฐาน GAP และระบบการจัดการหลังเก็บเกี่ยวที่ได้มาตรฐาน GMP การจัดทำระบบการจดทะเบียนสำหรับการเป็นผู้ส่งผลทุเรียนสดออกไปนอกราชอาณาจักร ในช่วงเกือบทศวรรษที่ผ่านมาเป็นปัจจัยที่ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดส่งออกทุเรียนมีเหนือกว่าประเทศคู่แข่งรายอื่นๆ

การส่งออกทุเรียนผลสดของโลก (ไม่รวมทุเรียนแช่เย็นและแช่แข็ง และอบแห้ง) ในปี 2560 จากแหล่งผลิตสามประเทศที่สำคัญได้แก่ ไทย มาเลเซีย และเวียดนาม มีอุปทานส่งออกประมาณ 693,748 ตัน⁵ ในจำนวนนี้เป็น การส่งออกทุเรียนผลสดของไทยจำนวน 490,489 ตัน⁶ เวียดนาม 185,295 ตัน⁷ และมาเลเซีย 18,000 ตัน⁸ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 76.18, 21.01 และ 2.81 ตามลำดับ

การขึ้นทะเบียนสวนทุเรียนที่ได้มาตรฐาน รวมถึงการที่ไทยเป็นประเทศแรกในกลุ่มอาเซียนที่ได้จัดทำข้อตกลง FTA กับจีนในหมวดสินค้าผักผลไม้ที่มีอัตราภาษีการนำเข้าและส่งออกเป็นศูนย์มาตั้งแต่ปี 2546 ประกอบกับพันธุ์ทุเรียนของไทยมีรสชาติเป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภคในจีน อีกทั้ง การค้าทุเรียนออนไลน์ในตลาดจีนที่ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมาได้เป็นแรงขับเคลื่อนต่อการขยายตัวของตลาดทุเรียนในจีนเพิ่มขึ้นอย่างมาก การส่งออกทุเรียนของไทยไปยังจีนมีทั้งที่ส่งออกโดยตรงไปยังจีนและการส่งออกผ่านเวียดนาม และฮ่องกง ก่อนเข้าสู่ตลาดจีน

⁴ Suhana Safari et al (2018) “Durian as a New Source of Malaysia’s Agricultural Wealth” in FFTC Agricultural Policy Platform (FFTC-AP); http://ap.ffc.agnet.org/ap_db.php?id=904

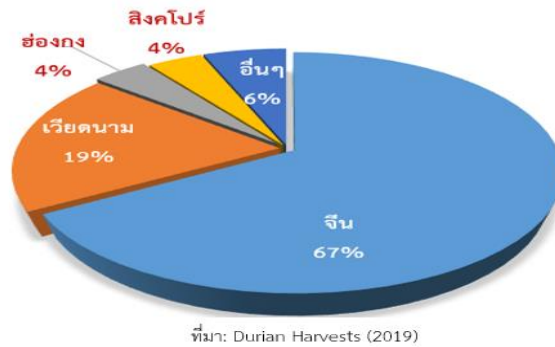
⁵ จากการประมาณการของผู้เขียนโดยใช้ข้อมูลปริมาณการส่งออกทุเรียนผลสดของไทยบวกด้วยจำนวนส่งออกของมาเลเซียและเวียดนาม

⁶ กรมศุลกากร สถิติการส่งออกผลไม้ข้อมูลปี 2560

⁷ ประมาณว่าผลผลิตในปี 2560 ร้อยละ 55 ส่งออกทุเรียนที่เหลือจากการบริโภคภายในประเทศ /การส่งออกทุเรียนของเวียดนามเป็นการค้ำตามชายแดนที่ส่งไปยังจีนเป็นสำคัญ

⁸ South China Morning Post: <https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/2140226/14000-tonnes-durians-exported-malaysia-last-year>

สำหรับตลาดนำเข้าทุเรียนโลกในปี 2559 นั้น Durian Harvests⁹ รายงานว่ามีจำนวนประมาณ 0.487 ล้านตัน โดยมีจีนเป็นผู้นำเข้าทุเรียนมากที่สุด (ร้อยละ 60) รองลงมาได้แก่ เวียดนาม (ร้อยละ 19) ฮองกงและสิงคโปร์ (ร้อยละ 4) เท่ากัน และอื่นๆ (ร้อยละ 6) (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 สัดส่วนการนำเข้าทุเรียนของประเทศนำเข้าที่สำคัญ 2559

อนึ่ง จากรายงานของ Newleaf Plantation Berhad จีนมีการนำเข้าทุเรียนอย่างก้าวกระโดดโดยมีมูลค่าของการนำเข้า 840 ล้าน RMB ในปี 2552 มาเป็น 2.68 พันล้าน RMB ในปี 2555 และปรับเพิ่มขึ้นเป็น 4.65 พันล้าน RMB ในปี 2559¹⁰ โดยในปี 2561 จีนเป็นผู้นำเข้าทุเรียนมากถึง 430,000 ตัน¹¹

การส่งออกทุเรียนของไทยและตลาดส่งออก

ทุเรียนของไทยมีการส่งออกในรูปของทุเรียนผลสดเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้มีรายงานว่ามีปริมาณผลผลิตส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 205,569 ตัน เฉลี่ยในช่วงปี 2550 - 52 ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็น 362,594 ตัน และ 463,679 ตัน เฉลี่ยในช่วงปี 2555 - 57 และช่วงปี 2559 - 61 ตามลำดับ¹²

การส่งออกในปี 2560-2562 พบว่ามีปริมาณทุเรียนสดส่งออกเพิ่มจาก 490,489 ตันในปี 2560 มาเป็น 655,362 ตัน ในปี 2562 โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณอุปทานส่งออกระหว่างปี 2560 และ 2562 ประมาณร้อยละ 33.61% สำหรับในเชิงมูลค่าการส่งออกทุเรียนผลสดพบว่ามีมูลค่าการส่งออกทุเรียนผลสดของไทยได้ขยายตัวเพิ่มจาก 3,270.88 ล้านบาท เฉลี่ยในช่วงปี 2550 - 52 เพิ่มขึ้นเป็น 23,262.78 ล้านบาท เฉลี่ยในช่วงปี 2559 - 61¹³ หากพิจารณาในช่วงจากปี 2560-2562 พบว่ามีมูลค่าส่งออกทุเรียนผลสดเพิ่มจาก 22,098.45 ล้านบาทในปี 2560 มาเป็น 45,485.46 ล้านบาท ในปี 2562 (ตารางที่ 1)

ในกรณีของทุเรียนแช่เย็นและทุเรียนอบแห้งมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกไม่มากนัก โดยทุเรียนแช่เย็นมีปริมาณการส่งออก 13,303 ตัน มูลค่า 2,275.67 ล้านบาท ในปี 2560 เพิ่มมาเป็น 25,915 ตัน มูลค่า

⁹ <https://www.durianharvests.com/global-trade/>

¹⁰ <http://newleaf.com.my/about-international-market/>

¹¹ Produce Report (2019) “2018 China Fruit Import Statistics Released”;

<https://www.producereport.com/article/2018-china-fruit-import-statistics-released>

¹² สมพร อิศวิลานนท์ (2562) สถานการณ์การผลิตและการบริโภคทุเรียนของโลกและการส่งออกทุเรียนของไทย

¹³ สมพร อิศวิลานนท์ อ้างแล้ว

5,351.33 ล้านบาท ในปี 2562 และในกรณีของทุเรียนอบแห้งมีปริมาณการส่งออกในปี 2560 544.79 ตัน มูลค่า 431.33 ล้านบาท มาเป็น 215 ตัน มูลค่า 199.75 ล้านบาทในปี 2562 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปริมาณและมูลค่าส่งออกทุเรียนสด ทุเรียนแช่แข็ง และทุเรียนอบแห้งของไทย ปี 2560-62

รายการ	2560		2561		2562	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
ทุเรียนผลสด	490,489	22,098.45	494,068	30,186.91	655,362	45,485.46
แช่เย็น	13,303	2,275.67	19,982	4,644.83	25,915	5,351.33
อบแห้ง	544.79	431.33	417.92	342.19	215.0	199.75
รวม		24,805.45		35,173.93		51,036.54

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลศุลกากร

การส่งออกสินค้าทุเรียนผลสดของไทยจะถูกส่งไปยังภูมิภาคเอเชียตะวันออกและอาเซียนเป็นสำคัญ โดยในปี 2562 มีการส่งออกทุเรียนผลสดในทุกภูมิภาคโดยรวม 654,230.82 ตัน ในจำนวนนี้ได้ส่งไปยังภูมิภาคเอเชียตะวันออกมากที่สุดจำนวน 484,256.35 ตัน (ร้อยละ 73.89) และภูมิภาคอาเซียน จำนวน 169,962.81 ตัน (ร้อยละ 25.93) และส่งไปในเอเชียใต้จำนวนน้อยมากประมาณ 11.67 ตัน ส่วนการส่งออกไปนอกเอเชียมีจำนวน 1,130.88 ตัน ส่วนส่งออกไปนอกเอเชียหรือไปยังภูมิภาคอื่นๆ ของโลกมีจำนวนประมาณ 1,130.88 ตัน หรือร้อยละ 0.18 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด ทั้งนี้การส่งออกทุเรียนผลสดในปี 2562 มีมูลค่าโดยรวม 45,485.46 ล้านบาท เป็นมูลค่าในการส่งออกไปยังเอเชียตะวันออกมากที่สุด 33,944.59 ล้านบาท (ร้อยละ 74.63) และเป็นมูลค่าส่งออกไปยังอาเซียน 11,249.41 ล้านบาท (ร้อยละ 24.73) นอกจากนี้ การส่งออกทุเรียนของไทยในปี 2562 ได้เติบโตเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2561 ทั้งในด้านจำนวนและมูลค่า (ตารางที่ 2)

ทุเรียนผลสดของไทยส่งออกไปยังจีน ในปี 2562 มีจำนวนมากที่สุดถึง 375,314.61 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.27 ของปริมาณทุเรียนผลสดส่งออกทั้งหมด รองลงมา 3 ลำดับแรก ได้แก่ เวียดนาม 164,392.42 ตัน (ร้อยละ 25.08) ฮองกง 99,917.75 ตัน (ร้อยละ 15.25) ใต้หวัน 6,170.53 ตัน (ร้อยละ 0.94) ส่วนมาเลเซีย นำเข้าเป็นลำดับที่ 4 จำนวน 5,100.35 ตัน (ร้อยละ 0.78) ผลผลิตที่ส่งออกไปยังฮองกงและเวียดนามนั้นส่วนหนึ่งจะถูก re-export ไปยังตลาดจีนเป็นสำคัญ ส่วนการส่งออกไปยังตลาดอื่นๆ ของทุเรียนไทยมีไม่มากนัก

ตารางที่ 2 การส่งออกทุเรียนผลสดของไทยไปยังตลาดในภูมิภาคต่างๆ ของโลกในปี 2561-62

ภูมิภาค	ผลผลิต		มูลค่า	
2561				
	ตัน	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ
อาเซียน	194,224.54	39.31	10,038.01	33.25
เอเชียตะวันออก	298,829.81	60.48	19,931.82	66.03
เอเชียใต้	17.4	-	1.13	-
รวมภูมิภาคเอเชีย	493,071.75	99.79	29,970.96	99.28
ภูมิภาคอื่นๆ	995.99	0.21	215.95	0.72
รวมทั้งหมด	494,067.74	100.00	30,186.91	100.00
2562				
อาเซียน	169,962.81	25.93	11,249.41	24.73
เอเชียตะวันออก	484,256.35	73.89	33,944.59	74.63
เอเชียใต้	11.67	-	0.43	-
รวมภูมิภาคเอเชีย	654,230.82	99.82	45,194.44	99.36
ภูมิภาคอื่นๆ	1,130.88	0.18	291.02	0.64
รวมทั้งหมด	655,361.70	100.00	45,485.46	100.00

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลกรมศุลกากร

การปรับตัวของราคาทุเรียนในตลาดไร้นาของเกษตรกร

การขยายตัวของอุปทานส่งออกทุเรียนของไทยได้ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของระดับราคาฟาร์มที่เกษตรกรได้รับ โดยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ราคาทุเรียนที่ระดับฟาร์มได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นกว่า 5 เท่าตัว จากระดับราคาเฉลี่ย 19.37 บาทต่อกิโลกรัมในช่วง (เมษายนถึงมิถุนายน) ในปี 2551 ได้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นเป็น 33.10 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2555 และ 77.84 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2560 ในปี 2562 ราคาทุเรียนผลสดที่ฟาร์มได้ปรับตัวสูงขึ้นเป็น 108.42 หรือเพิ่มขึ้นจาก 80.08 ของราคาในปี 2561 (ตารางที่ 3) การขยายตัวของ การส่งออกทุเรียนไทยไปยังจีนและเวียดนามส่งผลต่อการเข้ามาทำธุรกิจล้งทุเรียนของผู้ประกอบการจากจีนและเวียดนาม เพื่อการส่งออกไปยังตลาดภายนอกประเทศของตน การเข้ามาทำธุรกิจดังกล่าวมีทั้งการเข้ามาเป็นหุ้นส่วนกับผู้ประกอบการไทย และการเป็นผู้ประกอบการส่งออกโดยตรงและมีล้งคนไทยเป็นผู้รวบรวม นำมาจัดส่งให้ ผู้ประกอบการล้งจากจีนนั้นจะมีช่องทางของโซ่อุปทานการค้าทุเรียนในตลาดปลายทางรวมถึงเครือข่ายในเส้นทางโลจิสติกส์และอำนาจการลงทุน ที่ได้เปรียบกว่าผู้ประกอบการส่งออกของไทย ทำให้เกรงว่าความได้เปรียบของล้งจีนในโซ่อุปทานการค้าทุเรียนจะพัฒนาไปสู่อำนาจการผูกขาดการค้าทุเรียนไทยไปยังตลาดจีนและอาจส่งผลกระทบต่อล้งไทยและเกษตรกรไทยตามมา¹⁴ ในอีกแง่มุมหนึ่งให้ความเห็นว่า การที่นักธุรกิจจากจีนเข้ามาซื้อสินค้าจากเกษตรกรเองเป็นเรื่องที่ดี เพราะช่วยกระจายสินค้าให้ไปทั่วประเทศจีน

¹⁴ อัคร พิศาลวนิชย์ และคณะ (2559) “โครงการการเชื่อมโยงสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์สู่ชายแดนประเทศเพื่อนบ้านและกิจกรรมศึกษาผลกระทบกรณีผู้ประกอบการรับซื้อผลไม้ต่างดาวเข้ามาประกอบธุรกิจในแหล่งผลิตผลไม้ของไทย” ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

และล้งจingroupทุเรียนมีความหลากหลาย ต่างคนต่างแย่งกันซื้อสินค้า โดยสถานการณ์ที่เป็นอยู่นี้ผู้ที่เสียผลประโยชน์ คือ ล้งไทยรายย่อย ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับรูปแบบทางการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป¹⁵ ตลอดจนเกษตรกรที่เป็นเจ้าของสวนซึ่งจะต้องยกระดับมาตรฐานการผลิตทุเรียนโดยคำนึงถึงมาตรฐานคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยซึ่งจะเป็นปัจจัยเอื้อให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ในระดับราคาที่สูงขึ้น

ตารางที่ 3 ระดับราคาทุเรียนหมอนทองเฉลี่ยในช่วงเดือนเมษายนถึงมิถุนายน ของปี 2551, 2555, 2560, 2561 และ 2562

	2551	2555	2560	2561	2562
หน่วย: บาทต่อ กก.					
ราคาระดับฟาร์มของทุเรียนหมอนทองที่เกษตรกรได้รับ	19.37	33.10	77.84	80.08	108.42
ร้อยละการเปลี่ยนแปลงต่อปี	-	17.81	27.03	2.88	35.39

หมายเหตุ: เป็นราคาเฉลี่ยจากเดือนเมษายนถึงมิถุนายน ซึ่งเป็นช่วงฤดูเก็บเกี่ยวทุเรียนในภาคตะวันออก

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

อุปทานผลผลิตทุเรียนผลสดของไทยและแนวโน้มผลผลิตทุเรียนในปี 2563

ผลผลิตทุเรียนผลสดของไทยมีประมาณร้อยละ 30 ของผลผลิตทุเรียนโลก 2.2 ล้านตันในปี 2560 (ตารางผนวกที่ 2) ฤดูเก็บเกี่ยวทุเรียนของไทยแตกต่างกันไปตามภูมิภาค ในภาคตะวันออก (ซึ่งข้อมูลจะรวมอยู่ในภาคกลาง) จะเก็บเกี่ยวได้เร็วกว่าทุเรียนในภาคใต้ โดยทุเรียนในภาคตะวันออกของไทยจะมีผลผลิตออกมากในช่วงเมษายนถึงมิถุนายน ส่วนทุเรียนในภาคใต้จะมีอุปทานผลผลิตมากในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน นอกจากนี้ก็จะมีอุปทานผลผลิตทุเรียนนอกฤดู (off-season) อีกส่วนหนึ่ง

ข้อมูลสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรายงานว่าในปี 2562 อุปทานผลผลิตทุเรียนของไทยมีประมาณ 1.02 ล้านตัน ในจำนวนนี้ภาคกลาง (รวมภาคตะวันออก) และภาคใต้จะเป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญของประเทศโดยมีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 49.56 และ 47.40 ตามลำดับ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีปริมาณผลผลิตเพียงเล็กน้อย (ตารางที่ 4)

¹⁵ อนาคตทุเรียนไทยภายใต้ความท้าทาย; <https://prachatai.com/journal/2018/07/78050>

ตารางที่ 4 ปริมาณอุปทานผลผลิตที่ออกสู่ตลาดรายเดือนตามภูมิภาคต่างๆ ของไทยในปี 2562

	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	รวม	ร้อยละ
หน่วย: ตัน						
มกราคม			68	17,606	17,674	1.74
กุมภาพันธ์			1,789	17,484	19,273	1.89
มีนาคม		13	30,655	7,786	38,454	3.78
เมษายน	7	106	225,573	1,299	226,985	22.32
พฤษภาคม	799	455	163,890	2,101	167,245	16.44
มิถุนายน	4,617	2,669	58,124	12,207	75,617	7.43
กรกฎาคม	14,824	215	20,036	72,112	107,187	10.54
สิงหาคม	5,188	235	5,032	219,326	229,781	22.59
กันยายน	705	5	775	74,774	76,259	7.50
ตุลาคม	1,130	-	-	13,362	14,492	1.43
พฤศจิกายน	-	-	-	16,994	16,994	1.67
ธันวาคม	-	-	-	27,135	27,135	2.67
รวม	27,270	3,698	504,153	482,186	1,017,096	100.00
ร้อยละ	2.68	0.36	49.56	47.40	100	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ในด้านผลผลิตทุเรียนผลสดรายเดือนทั้งประเทศจะมีช่วงอุปทานผลผลิตมากเป็นสองช่วงกล่าวคือ ช่วงแรกในเดือนเมษายนถึงมิถุนายนจะมีอุปทานผลผลิตสู่ตลาดประมาณร้อยละ 46.19 ซึ่งส่วนมากเป็นอุปทานผลผลิตจากแหล่งผลิตในภาคตะวันออก สำหรับในช่วงที่สองจะมีผลผลิตออกมากในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงกันยายนประมาณร้อยละ 40.63 และส่วนมากเป็นอุปทานผลผลิตจากแหล่งผลิตในภาคใต้ (ตารางที่ 4)

เนื่องจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตทุเรียนในภาคตะวันออกจะเก็บเกี่ยวได้นับตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงมิถุนายนและคาดว่าในปี 2563 ปริมาณอุปทานผลผลิตทุเรียนของสามจังหวัดในภาคตะวันออกได้แก่ จันทบุรี ตราด และระยอง มีปริมาณของผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดประมาณ 0.60 ล้านตัน (ตารางที่ 5) ในหลายปีที่ผ่านมามีปริมาณอุปทานผลผลิตทุเรียนในภาคตะวันออกจะถูกส่งออกไปยังตลาดจีน ทั้งที่เป็นการส่งออกโดยตรงและส่งออกผ่านชายแดนเวียดนาม การแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 ที่เกิดขึ้นขณะนี้กำลังส่งผลกระทบต่อการชะลอตัวในการนำเข้าทุเรียนในตลาดจีนตามมา และจะส่งผลกระทบต่อระดับราคาที่เกษตรกรจะได้รับ หากกิจกรรมการค้าในตลาดจีนไม่สามารถดำเนินได้ตามปกติ

ตารางที่ 5 คาดการณ์ปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดรายเดือนของจังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง ปี 2563

	จันทบุรี	ตราด	ระยอง	รวม	ร้อยละ
มกราคม	42	-		42	0.01
กุมภาพันธ์	4,132	329	159	4,620	0.77
มีนาคม	64,521	9,057	3,654	77,632	12.88
เมษายน	165,476	25,305	24,832	215,613	35.95
พฤษภาคม	103,585	15,568	51,588	170,741	28.47
มิถุนายน	63,645	4,432	37,437	108,514	18.09
กรกฎาคม	15,943	2,049	4,954	22,946	3.83
สิงหาคม-ธันวาคม	-	-	-	-	-
รวม	417,344	59,740	122,624	599,708	100
ร้อยละ	69.59	9.96	20.45	100	

ที่มา: ได้รับความอนุเคราะห์จาก ดร.วรชาติ ดุลนเสถียร

บทสรุปและความท้าทาย

การระบาดและการแพร่กระจายของโรคโควิด-19 ในประเทศจีน กำลังส่งผลกระทบต่อภาวะชะงักงันในโซ่อุปทานการส่งออกทุเรียนผลสดของไทยไปยังตลาดจีนและตลาดที่เป็นทางผ่านไปยังจีนได้แก่ตลาดฮ่องกงและเวียดนามซึ่งมีปริมาณการส่งออกรวมกันถึงร้อยละ 97.6 พร้อมกันนี้ปัจจัยดังกล่าวคาดว่าจะสร้างผลกระทบต่อระดับราคาที่เกี่ยวข้องกับทุเรียนจะได้รับตามมา จึงเป็นความท้าทายที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจะได้หาแนวทางและมาตรการในการจัดการล่วงหน้าเพื่อรองรับและลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในห่วงโซ่อุปทานส่งออกทุเรียนของไทย

ตารางผนวกที่ 1 การส่งออกทุเรียนสดของไทยไปยังตลาดในภูมิภาคต่างๆของโลกในช่วงปี 2557-2562

ภูมิภาค	2558	2559	2560	2561	2562
ปริมาณ (ตัน)					
อาเซียน	24,402.68	90509.15	262,699.37	195,348.74	169,962.81
เอเชียตะวันออก	333,299.72	312454.61	226,902.15	300,542.88	484,256.35
เอเชียใต้	4.01	1.22	6.81	17.44	11.67
ตะวันออกกลาง	60.89	74.30	54.80	61.02	47.88
ยุโรป	61.92	99.10	229.46	124.08	163.16
อเมริกาและแคนาดา	311.40	451.24	498.05	745.95	829.93
ออสเตรเลียและหมู่เกาะ	51.66	44.21	83.88	74.96	89.88
แอฟริกา	0	0.13	0	0.07	0
อเมริกาใต้	0	0	14.47	0	0
รวม	358,192.28	403,633.96	490,488.99	496,915.14	655,361.70
มูลค่า(ล้านบาท)					
อาเซียน	755.45	3,099.79	9,908.33	10,038.01	11,249.41
เอเชียตะวันออก	12,422.46	14,303.40	12,057.85	19,929.06	33,944.59
เอเชียใต้	0.23	0.12	0.43	1.13	0.43
ตะวันออกกลาง	6.37	7.98	6.42	7.57	6.14
ยุโรป	10.04	12.30	18.89	21.17	33.57
อเมริกาและแคนาดา	43.56	72.00	87.06	164.09	214.64
ออสเตรเลียและหมู่เกาะ	9.06	11.56	17.72	23.95	36.67
แอฟริกา	0	0.02	0	0.01	0
อเมริกาใต้	0	0	1.87	0	0
รวม	13,247.17	17,507.17	22,098.55	30,184.97	45,485.46

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลกรมศุลกากร

ตารางผนวกที่ 2 ผลผลิตทุเรียน (ในรูปของน้ำหนักสด) ของ 4 ประเทศ ที่เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2555 - 2560

ปี	ไทย ^{1/}	มาเลเซีย ^{2/}	อินโดนีเซีย ^{3/}	ฟิลิปปินส์ ^{4/}	เวียดนาม	รวม
2555	524,419	347,704.	888,130	85,961	233,492 ^{5/}	2,079,706
2556	569,313	373,082	759,060	91,212	259,436 ^{6/}	2,052,103
2557	631,773	351,518	859,120	80,334	278,802 ^{5/}	2,201,547
2558	601,017	368,271	995,730	87,382	265,901 ^{5/}	2,318,301
2559	512,451	302,646	735,420	71,444	253,000 ^{7/}	1,874,961
2560	661,603	340,812 ^{5/}	795,210	80,390 ^{5/}	336,900 ^{8/}	2,214,915
เฉลี่ย 2555 - 60	588,429	347,339	838,778	83,121	271,255	2,128,922
ร้อยละ	27.64	16.32	39.40	3.90	12.74	100.00

ที่มา: ¹ สถิติการเกษตรของไทย (หลายฉบับ) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

² Suhana Safari et al. Durian as New Source of Malaysia's Agricultural Wealth in FFTC Agricultural Policy Platform; http://ap.fftcc.agnet.org/ap_db.php?id=904 สำหรับข้อมูลปี 2560 ได้จากการประมาณการ

³ <https://www.statista.com/statistics/706504/production-of-durian-in-indonesia/>

⁴ Department of Agriculture Bureau of Plant Industry, Philippines. “Durian Production Guide”

⁵ ประมาณการโดยผู้เขียน.

⁶ กระทรวงเกษตรและการพัฒนาชนบทเวียดนาม อ้างโดยอัทธี พิศาลวานิช (2561) ใน <https://www.posttoday.com/aec/column/>; สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์ (2558) “การปลูกและตลาดบริโภคทุเรียนเวียดนาม”

⁷ Sabin Altendorf (2018) “Minor Tropical Fruits: Mainstreaming a Niche Market; <http://www.fao.org/fileadmin/templates/est/com>

⁸ กระทรวงการเกษตรและการพัฒนาชนบทเวียดนาม อ้างโดยสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร (2560) “สถานการณ์ตลาดผลไม้ของเวียดนาม”